

Мережевий мовленнєвий етикет в умовах сучасної комунікації

Лілія Харчук

Катедра української мови

Національний університет «Львівська політехніка»

Львів, Україна

kharchuklv@gmail.com

Abstract. *In the research it is analyzed the network speech etiquette in modern communication. The basic requirements of the culture of communication in the Internet are considered. It has been proven that speech netiquette is not a common set of rules of oral and written conversation of modern communication, but also a system that orients Internet users to adhere to the principles of speech culture, regardless of whether it is real or virtual.*

Ключові слова: віртуальна, електронна комунікація, мережевий мовленнєвий етикет (нетикет), культура мовлення, грамотність, спілкування.

Відомо, що етикет – це правила поведінки у суспільстві. Залежно від конкретної сфери застосування в сучасних реаліях виокремлюють ситуаційний, професійний, світський, діловий, дипломатичний, церемоніальний, військовий, цивільний, повсякденний (побутовий), родинний, народний, церковний тощо етикет. Зрештою – мовленнєвий, без якого будь-який різновид поведінки людини у різних сферах її діяльності не можливий.

Ще у 80-х рр. ХХ ст. з'явився термін *нетикет*, або *мережевий етикет* (від англ. *net* 'мережа' та *етикет*) на позначення особливостей правил поведінки під час електронної комунікації: диференціювання адміністративних, технічних, психоемоційних і моральних засад комунікації.

Усталені норми віртуального спілкування мало чим відрізняються від невіртуального. У наш час мало хто може уявити свою роботу, освіту, дозвілля без електронних засобів зв'язку, електронної пошти, різноманітних соціальних мереж, електронних ЗМІ, форумів і чатів. За умови раціонального використання сучасної електронної комунікації розширюються можливості її користувачів, задовольняються

інформаційні, освітні, культурні потреби, що відкриває безмежний простір для спілкування та самовираження.

Позаяк невід'ємною ознакою освіченої, всебічно розвиненої людини є висока мовна культура, а в основі інтернету лежить інтерактивність, тобто взаємодія представників спільноти, то питання культури мови як складника нетикету вкрай актуальні. Основними комунікативними ознаками культурного мовлення є правильність, точність, логічність, багатство, чистота, доречність, достатність, ясність, виразність, емоційність тощо [3].

Отже, пропонуємо розглянути основні вимоги до мережевого мовленнєвого нетикету.

1. Особливістю так званих коментарних жанрів інтернет-комунікації є використання зручних для швидкого читання шрифтів, незмішування великих і малих літер у повідомленні, неперевантаження повідомлення емотиконами (те саме *смайл*, *смайлик*, *емограма*), на униканні письма без пробілів, тобто суцільного тексту, обмежене використання графічних знаків (лапки, крапка з комою тощо) [6].

2. З погляду мережевого етикету в епістолярному жанрі електронного листування надзвичайно важливими елементом, який свідчить про високу культуру мовлення, є вживання й використання кліше-привітання, кліше-прощання, кліше-прохання, а також словесні знаки подяки (*Добрий день, шановний / шановна..., Вітаю, До побачення, З повагою..., Зі сподіванням/надією на подальшу співпрацю, Чекатиму на відповідь; Дякую, Вдячний за відповідь, Дякую. Отримав, Будь ласка, Прошу Вас підтвердити отримання листа*) тощо.

3. Найгострішою проблемою спілкування з погляду нетикету залишається багатство, різноманітність, чистота і правильність мовлення. В останні десятиліття у віртуальному спілкуванні набув поширення комп'ютерний сленг на зразок *варез* (комерційна програма, що поширюється безкоштовно без дозволу автора); *вогнелиц* (веб-оглядач Firefox); *інтернетрі* (інтернет); *клявішарня* (клавіатура); *лічка* (особисте звернення); *мавпа*, *равлик*, *собака*, *завиванець*, *вушко* (символ @); *мило* (1) електронна пошта (англ. *e-mail*); (2) електронний лист); *ось* (операційна система); *поюзаний* (той, що був у використанні); *файло* (файл); *холівар* (гостра суперечка, як от який веб-оглядач чи операційна система найкращі); *квартирки*, *мастдай*, *шіндовс* (Windows) тощо. Спостережено, що у молодіжному комп'ютерному слензі більшість слів запозичено з англійської мови, часто перероблених або навмисно покручених. Сучасні дослідники зауважують, що панування англізмів зумовлено передусім перевагою в усьому світі англійської термінології; а також англізації і комунікативного простору, і суспільства загалом, що призводить до засмічення української мови [1 : 98].

Багато українських лексем у комп'ютерному слензі набувають нових значень внаслідок метафоризації. Адже метафора надає слову яскравої образності, завдяки чому з'являється можливість заглибитися в суть того чи того поняття, виявити контури його семантики [4 : 41], наприклад: *око* (монітор), *нафарширований* (комп'ютер з найсучаснішою апаратною системою та програмним забезпеченням), *зависнути* (припинити відповідати на команди); *металобрухт* (апаратна частина ПК), *перекачати*, *злити* (переписати інформацію), *мама*, *мамка*, *материнка* (материнська плата), *знести* (видалити програмне забезпечення) тощо. Враховуючи те, що співрозмовник може не володіти комп'ютерним сленгом, слід обов'язково зважати на вживання таких слів у віртуальній комунікації.

Відомо, що правильність мовлення – це дотримання чинних норм літературної мови. В еру сучасних технологій проблема грамотності

є вкрай актуальною, незважаючи на те, що на перший план виходить швидкість. Як слушно зауважує Бибик С., “у неформальних ситуаціях віртуального спілкування знижується рівень само- та взаємоконтролю за способами формулювання й оформлення думок. З часом недописані слова, уривчастість фраз, їхня абрєвіація, певна незв'язаність, характерна для усної розмовної мови, переноситься у систему писемного спілкування”, що беззаперечно має свої негативні наслідки [6]. Гадаємо, що повідомлення без граматичних помилок справляють, безумовно, позитивне враження на співрозмовника.

4. Ще один аспект мовленнєвого нетикету – ввічливість – вміння шанобливо і тактовно спілкуватися з людьми, готовність знайти компроміс і вислухати протилежні погляди [3]. У всіх рекомендаціях з нетикету особливо застерігають від вживання непристойних виразів, лайливої лексики й закликають до толерантного ставлення до інших користувачів і дотримання загальнолюдських етичних норм та прав людини.

Отже, мовленнєвий нетикет – це не звичайне зведення правил усного та писемного спілкування сучасної комунікації, але й система, що орієнтує користувачів інтернету на дотримання принципів культури мовлення незалежно від того, реальна вона чи віртуальна.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] З. Куньч. Сучасне академічне красномовство в контексті еколінгвістики: проблема вживання запозичень. У вимірах слова: збірник наукових праць на пошану професора Ірини Кочан. Дрогобич: Посвіт. С. 89-98.
- [2] Є. Кулик, О. Бартош, “Культура віртуального спілкування”, Київ, 2010, 65 с.
- [3] Риторика: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 496 с.
- [4] Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм: монографія. Львів: Галицька видавнича спілка, 180 с.
- [5] М. Федорів “Про особливості компютерного дискурсу”. URL: <https://www.vesna.org.ua/txt/fedorivm/jargon.htm> (Дата звернення 09.05.2020).